

Бурка А.В.

Інститут держави та права імені В.М. Корецького
Національної академії наук України

ВІДШКОДУВАННЯ МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ ОСОБАМ, ЩО ПОСТРАЖДАЛИ ВНАСЛІДОК НЕЩАСНОГО ВИПАДКУ НА ВИРОБНИЦТВІ ЧИ ПРОФЕСІЙНОГО ЗАХВОРЮВАННЯ: КРИТЕРІЇ ВИЗНАЧЕННЯ РОЗМІРУ ВІДШКОДУВАННЯ

У статті досліджується правова природа моральної шкоди, завданої внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання. Вивчаються проблемні питання порядку відшкодування та визначення розміру моральної компенсації особам, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання, на підставі аналізу судової практики й нормативно-правових актів. У висновках до статті запропоновано внести зміни до чинного законодавства.

Ключові слова: загальнообов'язкове державне соціальне страхування, нещасний випадок, професійне захворювання, потерпіла особа, моральна компенсація, страхова виплата.

Постановка проблеми. Незважаючи на те що правовій природі моральної шкоди, порядку її відшкодування та критеріям визначення розміру присвячено чимало наукових праць, виникає необхідність у дослідженні особливостей відшкодування моральної шкоди потерпілим від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання. Така необхідність зумовлена такими факторами: 1) щороку в Україні фіксуються тисячі нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; 2) аналіз судової практики свідчить про неоднаковий підхід під час визначення розміру моральної компенсації по аналогічних судових справах; 3) критерії визначення моральної шкоди, завданої внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання, повинні дещо відрізнитися від загальних критеріїв визначення розміру моральної шкоди; 4) питання відшкодування моральної шкоди потерпілим працівникам унаслідок нещасного випадку чи професійного захворювання є малодослідженим у науковій літературі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання щодо моральної шкоди (її поняття, порядку відшкодування, критеріїв визначення розміру відшкодування тощо) загалом займалися чи займаються вчені-цивілісти, такі як І. Забара, С. Клім, Н. Полішко, С. Селезень, І. Майстер, Л. Ольховик, О. Батожська, В. Борисова, Д. Боброва, М. Гошовський, Д. Миргород-

ський, О. Підоприга, що не є дивним, оскільки це питання в основному регулюється цивільно-правовими нормами. Серед учених-трудоників спроби проаналізувати порядок відшкодування моральної шкоди, завданої працівникові внаслідок порушення роботодавцем трудових прав працівників, робили Н. Болотіна, Г. Чанишева, О. Коробков, О. Боева, В. Чернадчук, О. Ярошенко, О. Процевський, Н. Хуторян, М. Стадник.

Постановка завдання. Метою статті є правовий аналіз сутності й особливостей відшкодування моральної шкоди працівникам, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання.

Виклад основного матеріалу дослідження. До 2005 року потерпілі особи внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання мали право на отримання такого виду страхових виплат, як моральна компенсація (відповідно до частини 3 статті 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»), проте з 2005 року здійснення такого виду страхових виплат зупинено на підставі Закону України «Про державний бюджет на 2006 рік» [1], Закону України «Про державний бюджет на 2007 рік» [2], а дещо пізніше моральна компенсація взагалі перестала розглядатися як страхова виплата відповідно до Закону

України «Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» від 23 лютого 2007 року [3]. Р. Тимофіїв припускає, що такий перерозподіл обов'язку відшкодувати моральну шкоду працівникам між страховим фондом і роботодавцем зумовлений дефіцитом коштів, призначених для фінансування страхових виплат, оскільки внесення відповідних змін у зазначений закон відбулося одночасно із затвердженням Державного бюджету на 2008 рік [4, с. 143].

Конституційний Суд України в Рішенні від 8 жовтня 2008 року у справі № 1-32/2008 зазначені зміни до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності» визнав такими, що відповідають Конституції України, з огляду на те що право потерпілих громадян на відшкодування моральної шкоди не порушено, оскільки статтею 1167 Цивільного кодексу України і статтею 237-1 Кодексу законів про працю України їм надано право на отримання відшкодування безпосередньо за рахунок роботодавця [5].

Станом на сьогодні відшкодування моральної (немайнової) шкоди потерпілим від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань і членам їхніх сімей, згідно з частиною 8 статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування», здійснюється незалежно від часу настання страхового випадку [6] (на вимоги про відшкодування моральної компенсації внаслідок трудового каліцтва чи професійного захворювання не поширюється дія норм цивільного законодавства (пункт 3 частини 1 статті 268 Цивільного кодексу України) щодо позовної давності відповідно до положень Цивільного кодексу України та Кодексу законів про працю України [7]).

Право на відшкодування моральної шкоди мають потерпілі, яким трудовим каліцтвом чи професійним захворюванням спричинено як тимчасову втрату працездатності, так і стійку втрату працездатності, а у випадку їх смерті право на відшкодування моральної шкоди можуть реалізувати особи, які, за загальним правилом, мають право на отримання страхових виплат у випадку смерті потерпілого.

Як правильно зазначає О. Боева, під час розгляду справ за позовами осіб, які отримали про-

фесійні захворювання (травми), обов'язково потрібно звертати увагу на дату, коли потерпілому вперше встановлено актом МСЕК утрату професійної працездатності [8, с. 75], оскільки від цього під час вирішення питання щодо порядку відшкодування моральної шкоди (визначення розміру та відповідача) залежить, який нормативно-правовий акт підлягає застосуванню. Аналогічна за змістом позиція закріплена й у пункті 5 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» [9].

Що ж собою являє моральна шкода? Згідно зі статтею 23 Цивільного кодексу України, моральна шкода полягає у фізичному болю і стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з каліцтвом та іншим ушкодженням здоров'я; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку з протиправною поведінкою щодо неї самої, членів її сім'ї чи близьких родичів; у душевних стражданнях, яких фізична особа зазнала у зв'язку зі знищенням чи пошкодженням її майна; у приниженні честі й гідності фізичної особи [7].

У пункті 3 Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» моральна шкода визначається як утрати немайнового характеру внаслідок моральних чи фізичних страждань або інших негативних явищ, заподіяних фізичній чи юридичній особі незаконними діями або бездіяльністю інших осіб [9].

Моральна шкода може відшкодуватися як у грошовій, так і в іншій формі (натуральній, змішаній). Розмір грошового відшкодування визначається судом залежно від характеру правопорушення, глибини фізичних і душевних страждань, погіршення здібностей потерпілого або позбавлення його можливості їх реалізації, ступеня вини особи, яка завдала моральної шкоди, якщо вина є підставою для відшкодування, а також з урахуванням інших обставин, які мають істотне значення. При цьому мають ураховуватися вимоги розумності й справедливості. Моральна шкода відшкодується незалежно від майнової шкоди та не пов'язана з розміром цього відшкодування [7].

Щодо форми відшкодування моральної шкоди, завданої трудовим каліцтвом чи професійним захворюванням, то Р. Тимофіїв наголошує на тому, що доцільно, окрім грошової форми, також передбачити можливість її відшкодування у формі медичних, реабілітаційних, побутових чи інших послуг [4, с. 149]. Але варто наголосити на тому, що на рівні цивільного законодавства й так передба-

чена можливість відшкодування моральної шкоди як у грошовій, так і в іншій формах (про що зазначалося вище). Якщо виділяти таку форму відшкодування, як медичні, реабілітаційні послуги тощо, то виникає питання в її доцільності, оскільки сам роботодавець як відповідач не буде безпосередньо надавати такі послуги, а лише надаватиме кошти уповноваженим суб'єктам, що мають право відповідні послуги здійснювати. Отже, для роботодавця це все одно залишиться грошова форма відшкодування. Окрім цього, потерпілі особи й так мають право на отримання цих вид послуг (повністю чи частково на безоплатній основі) згідно із законодавством про загальнообов'язкове державне соціальне страхування.

У всіх нижче проаналізованих нами судових рішеннях позивачі зверталися з вимогою про відшкодування моральної шкоди виключно в грошовій формі (незважаючи на можливість отримати відшкодування в натуральній чи змішаній формах). Така ситуація, скоріш за все, зумовлена тим, що грошова форма відшкодування є найбільш прийнятною для потерпілої особи та дає їй змогу отриману суму відшкодування використовувати на власний розсуд. Тому, на нашу думку, виділення такої окремої форми відшкодування моральної шкоди є недоцільним.

За загальним правилом, моральна шкода відшкодовується одноразово, проте цивільне законодавство також допускає випадки застосування періодичних платежів. Можемо припустити, що періодичні платежі можуть мати місце, коли розмір морального відшкодування є істотним, а відповідач не має можливості здійснити одноразовий платіж унаслідок свого матеріального становища (іншими словами, відбувається розстрочення платежу).

Застосування норм цивільного законодавства з відшкодування моральної шкоди (загалом) пов'язане з використанням великої кількості оцінних понять, які визначені законом зі значним ступенем відносності, а тому їх правильне розуміння залежить лише від суду [10, с. 123].

На науковому рівні часто порушують питання про відсутність чітких критеріїв під час визначення розміру завданої моральної шкоди, які б були закріплені на законодавчому рівні. Станом на сьогодні такі критерії визначаються Цивільним кодексом України, Постановою Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 року № 4, Листом Міністерства юстиції України від 13 травня

2004 року № 35-13/797, методичними рекомендаціями «Відшкодування моральної шкоди» й науковими працями. Що стосується останніх, то методики (критерії) визначення розміру моральної шкоди розроблялися О. Ерделевським, С. Шимом, Н. Павловською, Т. Мальцевою, О. Кокуном тощо. Проте, на нашу думку, проблема полягає не так у необхідності розроблення чітких критеріїв визначення розміру відшкодування моральної шкоди (оскільки в тій самій Постанові Пленуму Верховного Суду України № 4 та рекомендаційному Листі Мін'юсту визначені досить прийнятні критерії), як у їх правильному практичному застосуванні безпосередньо суддями під час розгляду конкретної справи.

Як наслідок, відсутність єдиного підходу до розуміння й застосування на практиці чинних критеріїв визначення розміру моральної шкоди створює проблеми у визначенні розміру відшкодування по аналогічних судових справах (щодо відшкодування моральної шкоди особам, які потерпіли внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання). Про наявність такої ситуації зазначено й у Листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ «Аналіз судової практики у справах про відшкодування моральної шкоди, завданої у зв'язку з ушкодженням здоров'я під час виконання трудових обов'язків» від 1 вересня 2011 року.

За результатами аналізу матеріалів встановлено, що є випадки, коли суди при однаковій втраті професійної працездатності й установленні однакової групи інвалідності визначали різні розміри морального відшкодування потерпілим. У Листі також наголошується на тому, що одним із факторів такої ситуації є відсутність у Законі України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» критеріїв визначення моральної шкоди в грошовому еквіваленті, відсутність як мінімального, так і максимального розміру морального відшкодування [11]. Нагадаємо, що до скасування моральної компенсації як страхової виплати максимальний її розмір закріплювався в частині 3 статті 34 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання» на рівні двохсот розмірів мінімальної заробітної плати, встановленої на день виплати.

Проаналізувавши окремі судові рішення (судове рішення № 1, судове рішення № 2, судове рішення № 3, судове рішення № 4, судове рішення

№ 5, судові рішення № 6, судові рішення № 7, судові рішення № 8, судові рішення № 9, судові рішення № 10, судові рішення № 11 [12–22]) у цивільних справах щодо відшкодування моральної шкоди, завданої внаслідок нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, можемо зробити такі висновки: 1) у більшості випадків розмір моральної шкоди позивачі визначають залежно від ступеня втрати працездатності (десять відсотків втрати професійної працездатності – десять тисяч гривень відшкодування; сорок п'ять відсотків втрати професійної працездатності – сорок п'ять тисяч гривень відшкодування); 2) у всіх проаналізованих нами судових рішеннях мало місце виключно часткове задоволення позовних вимог (загалом одна третя або одна друга від суми позовних вимог); 3) під час визначення розміру відшкодування судом ураховувалися незворотній характер травми; втрата нормальних життєвих зв'язків; погіршення здібностей позивача; засади розумності та справедливості; положення Постанови Пленуму Верховного Суду України «Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди» від 31 березня 1995 року № 4; положення частини 4 статті 43 Конституції України, згідно з яким кожен має право на належні, безпечні й здорові умови праці; положення частин 1 і 2 ст. 153 Кодексу законів про працю України; положення статті 237-1 Кодексу законів про працю України, згідно з якою відшкодування власником або уповноваженим ним органом моральної шкоди працівнику провадиться, якщо порушення його законних прав призвели до моральних страждань, втрати нормальних життєвих зв'язків і вимагають від нього додаткових зусиль для організації свого життя; 4) моральна шкода відшкодовується працівникові безпосередньо роботодавцем за таких умов: наявності факту порушення роботодавцем законних прав працівника; у разі виникнення в працівника моральних страждань, або втрати нормальних життєвих зв'язків, або виникнення необхідності для працівника додаткових зусиль для організації свого життя; за наявності причинного зв'язку між попередніми умовами; 5) підставами для зменшення розміру відшкодування були такі: доводи відповідача з приводу того, що після отримання травми позивач продовжував працювати на підземних роботах; наявність вини позивача в настанні нещасного випадку; доводи відповідача, що позивач, укладаючи трудовий договір, відповідно до вимог статті 29 Кодексу законів про працю України, був повідомлений про

важкі, шкідливі й небезпечні умови праці, можливі негативні наслідки цих умов праці на стан його здоров'я та пов'язані із цими умовами праці пільги й компенсації. Позивачу ніщо не перешкоджало відмовитися від укладення трудового договору або його продовження в таких умовах праці, але він свідомо працював у шкідливих, важких і небезпечних умовах праці; необґрунтованість позовних вимог; 6) мали місце також випадки відмови в задоволенні позовних вимог, унаслідок того що позов пред'явлено не до належного відповідача (не до Фонду, а до роботодавця чи навпаки); 7) визначаючи розмір відшкодування моральної шкоди, суд бере до уваги те, що ушкодження здоров'я позивача мають невідновлювальний характер, не дають йому змоги вести повноцінне життя, він зазнає постійного душевного та фізичного болю тощо.

Висновки. З огляду на все вищевикладене, можна констатувати, що основними можливими способами визначення розміру моральної шкоди, в тому числі й заподіяної внаслідок трудового каліцтва та професійного захворювання, є такі: 1) виходячи з мінімальних і максимальних розмірів морального відшкодування, встановлених на законодавчому рівні або 2) на підставі розроблених критеріїв (як це передбачено в чинному законодавстві).

Якщо виходити з того, що моральну шкоду не можна компенсувати в повному обсязі, оскільки розробити точні критерії майнового вираження душевного болю, спокою, честі, гідності особи є неможливим завданням, а будь-яка компенсація моральної шкоди не може бути адекватна дійсним стражданям, той чи інший її розмір матиме суто умовне вираження [10, с. 122], то як перший, так і другий способи є однаково недосконалими.

Якщо виходити суто з практичного погляду, то перший спосіб є більш прийнятний, оскільки під час визначення розміру морального відшкодування по конкретній справі судді будуть виходити з діапазону його мінімальних і максимальних меж. Проте такий спосіб є більш складним у реалізації, оскільки для його правильного впровадження необхідно зауважити такі моменти: 1) неправильно визначити лише один мінімальний розмір і максимальний розміри, такі мінімальні та максимальні межі потрібно розробити по конкретних категоріях справ (в тому числі й по справах щодо відшкодування моральної шкоди, заподіяної трудовим каліцтвом чи професійним захворюванням); 2) мінімальний і максимальний розміри відшкодування потрібно визначити

виходячи з тих душевних і фізичних страждань, що найчастіше заподіюються особам при тому чи іншому виді правопорушення; 3) такі мінімальні та максимальні розміри мають відповідати принципам розумності й справедливості.

Що стосується другого способу (що, на нашу думку, є більш прийнятним), то загальні критерії визначення розміру моральної шкоди мають закріплюватися на рівні Цивільного кодексу України (як, власне, це й здійснено), а більш уточнювальні критерії (деталізуючі, якщо це доцільно, виходячи з виду правопорушення) – у спеціалізованих нормативно-правових актах.

У зв'язку з цим (проаналізувавши наявні загальні критерії визначення розміру моральної шкоди і трансформували їх у площину соціального забезпечення осіб, які постраждали внаслідок нещасного випадку на виробництві чи професійного захворювання) пропонуємо внести зміни до частини 8 статті 36 Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» й викласти її в такій редакції: «8. Відшкодування моральної (немайнової) шкоди потерпілим від нещасних випадків на виробництві або професійних захворювань і членам їхніх сімей не є страховою виплатою і здійснюється незалежно від часу настання страхового випадку

відповідно до положень Цивільного кодексу України та Кодексу законів про працю України з урахуванням таких критеріїв для визначення розміру моральної шкоди:

1) установленого МСЕК відсотка втрати працездатності;

2) ступеня інвалідності (якщо такий установлений);

3) індивідуальних особливостей потерпілого (вік, професія тощо);

4) тяжкості вимушених змін у його життєвих і виробничих стосунках (урахування рекомендацій МСЕК щодо підхожої роботи, необхідність професійної реабілітації, перекваліфікації, залежність від сторонньої допомоги в побуті тощо);

5) виду психічних страждань і їх глибини (занепокоєння, нервозність, страх, відчай);

6) тривалості фізичних і психічних страждань;

7) часу й зусиль, необхідних для відновлення попереднього стану фізичного та психологічного здоров'я (час, витрачений (чи який необхідний) на медичну та психологічну реабілітацію, санаторно-курортне лікування, підтверджена потреба в протезуванні, забезпечення іншими технічними засобами реабілітації);

8) засади розумності, виваженості й справедливості».

Список літератури:

1. Про державний бюджет України на 2006 рік: Закон України від 20 грудня 2005 року № 3235-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3235-15> (дата звернення: 30.06.2018).

2. Про Державний бюджет України на 2007 рік: Закон України від 19 грудня 2006 року № 489-V / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/489-16> (дата звернення: 12.07.2018).

3. Про внесення змін до Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»: Закон України від 23 лютого 2007 року № 717 / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/717-16> (дата звернення: 14.06.2018).

4. Тимофіїв Р. Відшкодування роботодавцем моральної шкоди, завданої нещасним випадком на виробництві та професійним захворюванням, як вид соціального захисту працівників. Вісник Львівського університету. Серія «Юридична». 2016. Вип. 63. С. 142–152.

5. Рішення Конституційного суду України від 8 жовтня 2008 року. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v020p710-08> (дата звернення: 03.07.2018).

6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування: Закон України від 23 вересня 1999 року № 1105-XIV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1105-14> (дата звернення: 30.07.2018).

7. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV / Верховна Рада України. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/435-15> (дата звернення: 12.07.2018).

8. Боева О.С. Відшкодування моральної шкоди внаслідок втрати професійної працездатності. Судова апеляція. 2015. № 2. С. 72–78.

9. Про судову практику в справах про відшкодування моральної (немайнової) шкоди: Постанова Пленуму ВС України від 31 березня 1995 року № 4. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0004700-95> (дата звернення: 20.09.2018).

10. Кучер В.О., Поляк С.П. Визначення розміру компенсації моральної шкоди. Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія «Юридична». 2014. Вип. 1. С. 120–132.

11. Аналіз судової практики у справах про відшкодування моральної шкоди, завданої у зв'язку з ушкодженням здоров'я під час виконання трудових обов'язків: Лист Вищого спеціалізованого суду України

з розгляду цивільних і кримінальних справ від 1 вересня 2011 року. База даних «Законодавство України». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/n0010740-11> (дата звернення: 16.07.2018).

12. Рішення Свердловського міського суду Луганської області від 15 серпня 2013 року у справі № 427/6226/13-ц. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36301905> (дата звернення: 16.06.2018).

13. Рішення Свердловського міського суду Луганської області від 17 квітня 2014 року № 427/2469/14-ц. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/38367388> (дата звернення: 12.07.2018).

15. Рішення Свердловського міського суду Луганської області від 24 січня 2013 року № 2-3721/12. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/29222523> (дата звернення: 08.06.2018).

16. Рішення Кіровського міського суду Донецької області від 10 вересня 2012 року № 0524/3193/2012. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/26112935> (дата звернення: 30.06.2018).

17. Рішення Теплицького районного суду Вінницької області від 24 травня 2016 року № 144/593/16-ц. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/57854068> (дата звернення: 16.09.2018).

18. Рішення Артемівського міськрайонного суду Донецької області від 31 березня 2017 року № 219/72/17. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65731970> (дата звернення: 20.09.2018).

19. Рішення Дзержинського районного суду м. Кривого Рогу Дніпропетровської області від 3 квітня 2017 року № 210/136/17. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/65842090> (дата звернення: 21.09.2018).

20. Рішення Іллічівського районного суду м. Маріуполя Донецької області від 16 серпня 2016 року № 264/2773/16-ц. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/59802790> (дата звернення: 20.09.2018).

21. Рішення Дзержинського міського суду Донецької області від 22 жовтня 2013 року № 225/5180/13-ц. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/63829088> (дата звернення: 20.10.2018).

22. Рішення Калінінського районного суду міста Горлівка Донецької області від 30 квітня 2014 року № 2/251/1299/14. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/38572837> (дата звернення: 20.10.2018).

23. Рішення Торезького міського суду Донецької області від 29 листопада 2013 року № 247/5633/13-ц. База даних «Єдиний державний реєстр судових рішень». URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/35640771> (дата звернення: 20.10.2018).

ВОЗМЕЩЕНИЕ МОРАЛЬНОГО ВРЕДА ЛИЦАМ, ПОСТРАДАВШИМ В РЕЗУЛЬТАТЕ НЕСЧАСТНОГО СЛУЧАЯ НА ПРОИЗВОДСТВЕ ИЛИ ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО ЗАБОЛЕВАНИЯ: КРИТЕРИИ ОПРЕДЕЛЕНИЯ РАЗМЕРА ВОЗМЕЩЕНИЯ

В статье исследуется правовая природа морального вреда, причиненного в результате несчастного случая на производстве или профессионального заболевания. Изучаются проблемные вопросы порядка возмещения и определения размера моральной компенсации лицам, пострадавшим в результате несчастного случая на производстве или профессионального заболевания, на основании анализа судебной практики и нормативно-правовых актов. В выводах к статье предложено внесение изменений в действующее законодательство.

Ключевые слова: *общеобязательное государственное социальное страхование, несчастный случай, профессиональное заболевание, потерпевший, моральная компенсация, страховая выплата.*

THE COMPENSATION FOR MORAL DAMAGE TO PERSONS WHO HAVE SUFFERED AS A RESULT OF AN ACCIDENT AT WORK OR OCCUPATIONAL DISEASE: CRITERIA FOR DETERMINING THE AMOUNT OF COMPENSATION

The article investigates the legal nature of moral harm caused by an industrial accident or occupational disease; problematic issues of the procedure for reimbursement and determination of the amount of moral compensation to persons who have suffered as a result of an accident at work or occupational disease on the basis of analysis of judicial practice and regulatory acts. The conclusions of the article suggest amendments to the current legislation.

Key words: *compulsory state social insurance, accident, occupational disease, victim, moral compensation, insurance indemnity.*